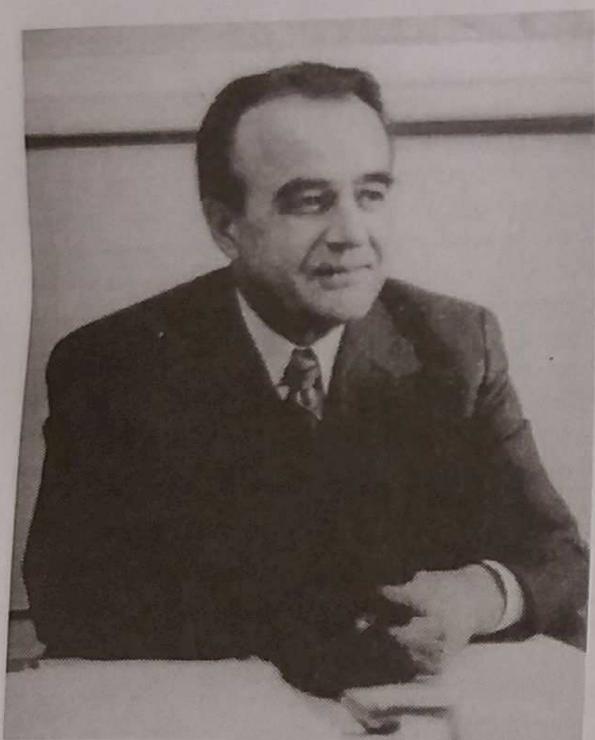

KLASIK SLOVENSKEJ PSYCHOLÓGIE – JOZEF KOŠČO

Psychológia je tak prudko sa rozvíjajúci odbor, že je možné hovoriť aj o jej žijúcich klasikoch. Osobitne to platí o psychológii na Slovensku. Jednou z jej preukázateľných charakteristík totiž je, že výtobytky, ktoré dosiahla moderná psychológia vo vyspelých krajinách približne za sto rokov, sa na Slovensku dosiahli zhruba za päťdesiat rokov (D. Kováč et al., 1996). Z toho plynie, že priekopníkov psychológie, ktorí na tejto „národa roli neoranej“ pôsobia polstoročie i viac, možno oprávnene pokladať za klasikov.

Doc. PhDr. Jozef Koščo, CSc. sa narodil 15. októbra 1920 a od začiatku svojej profesijnej dráhy r. 1942 (teda jeho termínom – biodromálne) pôsobí v tomto u nás peripetickom povolani. Pravdaže, nie sám chronologický vek, ale výrazné vklady do rozvoja psychológie na Slovensku oprávňujú pokladať ho za klasika slovenskej psychológie; chvalabohu, nielen žijúceho, ale aj tvorivého.

Jeho bibliografia (zostavovateľka Ľ. Poklembová, 2000) obsahuje v časti knihy (aj v spoluautorstve) 13 titulov. Z nich sú, podľa mňa, najvýznamnejšie: *Dejiny psychológie –*

historický úvod do štúdia psychológie (1964), *Predmet a systém psychologických vied* (spoluautor T. Pardel, 1975), *Poradenská psychológia* (J. Koščo a kol., 1987). Z názvov uvedených tém možno vyvodit' odborné zameranie jubilanta, resp. jeho „srdcové záležitosti“. Do 200 položiek v časti Štúdie a články spomínanej bibliografie príslušnú erudíciu podrobnejšie dokladá, rozširuje i prehľbuje. Napokon bibliografia zachytáva aj výskumné správy (úlohy štátneho a rezortného výskumu za r. 1973–1985) v úctyhodnom počte 22.

Jozef Koščo bol „pri“ ako aj „v“ organizačnej činnosti, ktorou sa moderná psychológia na Slovensku etablovala. Spočiatku (r. 1946) ako zakladateľ pobočky Štátneho psychotechnického ústavu v Košiciach, v r. 1947 ako spoluzakladateľ Psychologického odboru Matice slovenskej, v r. 1951 ako vedúci Psychologického pracoviska na Pedagogickej fakulte v Prešove. V roku 1957 sa výdatne podieľal na založení Psychologického ústavu Filozofickej fakulty UK v Bratislave, v r. 1967 inicioval a viedol Ústav psychológie profesionálneho vývinu a poradenstva pri rektoráte UK v Bratislave. V r. 1965–1968 bol predsedom celoštátnej československej Komisie pre výchovné poradenstvo, v r. 1967–1968 zastával funkciu predsedu Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV, v r. 1978 skoncipoval činnosť Komisie vlády SSR pre výchovné poradenstvo atď.

Vzápätí po posledne uvedenom sa žiada dodat', že ako v oblasti vedecko-výskumnej, tak aj v oblasti vedecko-organizačnej činnosti mnohé aktivity Jozefa Košča presiahli hranice Slovenska, resp. Československa. Dnešnou terminológiou vyjadrené, Slovensko zviditeľnil viacerými činnosťami, z ktorých spomeniem aspoň niektoré. Zorganizoval a koncepčne viedol Medzinárodnú poradu expertov UNESCO z Európy a Severnej Ameriky r. 1972 v Bratislave, z ktorej vyšla aj cudzojazyčná publikácia. Do informačnej publikácie *Psychology around the World* (Sexton-Mi-

siak, 1976) napísal obsiahlu stať o vývoji a stave psychológie v Československu; tým sa svetová komunita mohla dozvedieť nielen čo, ale aj kto na Slovensku psychológiu rozvíja. Vytvoril osobitnú integrálnu školu psychologického poradenstva, ktorú ocenili renomovaní autori a príslušné pracovisko ocenili ako jedno z piatich najvýznamnejších na svete (Internat. Rev. of Applied Psychol., 1977).

Takmer celý svoj profesionálny život strávil Jozef Koščo na vysokých školách; začal r. 1951, habilitoval sa už r. 1963 na Filozofickej fakulte UK, no ďalší oficiálny odborný postup mu vtedajší režim (či azda aj kolegovia?) neumožnil. Okrem poradenskej psychológie a dejín psychológie prednášal aj všeobecnú, vývinovú, pedagogickú psychológiu, ba svojho času aj psychológiu najvyššej nervovej činnosti. Od jeho študentov viem, že jeho prednášky mali vysokú odbornú úroveň, vyznačovali sa typicky jemu vlastnou dialektikou protikladov, vysokou jazykovou kultúrou. Do dôchodku – nie však pracovného pokoja – odišiel r. 1990.

V. Kováliková vo svojej laudácii k osemdesiatinám Jozefa Košča (Psychofórum, 2000, č. 2) doložila, ako možno aj v súčasnosti identifikovať pôsobenie Jozefa Košča v činnosti mladších kohôrt slovenských psychológov. Naznačila však, že to i ono dosiahol „neraz v neľahkom zápase s nepriazňou osudu“. Prečo? Pretože duchovnou dimenziou osobnosti zakotvenej v kresťanstve bol viac-menej inkompatibilný s ideológiou „vedeckého socializmu“. Kritické obdobia, ktoré predstavovali pravidelné plošné kádrové previerky, ako tak prežil, no ambíciám jeho profesionálneho vývinu sa zavše kládli vykonštruované prekážky. Konkrétny príklad: Napriek značným prietahom a napokon i odporúčaniam nižších stranických orgánov podať obsiahlu dizertáciu na získanie hodnosti doktora psychologických vied, prezídium Komisie pre vedecké hodnosti pri MŠ SSR sa – zrejme po dirigistickom pokyne ústredných stranických miest – uchýlilo k nasledujúcej „obežličke“: „Nakoľko výsledky vedeckej práce v zmysle § 6 odst. 5 vyhl. č. 65/1977 neboli dostatočne publikované vo vedeckých časopisoch doma i v zahraničí, odporúča sa zväziť inú formu ocenenia zásluh menovaného v oblasti výchovného poradenstva“ (archív Ústavu experimentálnej psychológie SAV).

My, čo sme s Jozefom priatelia, dobre vieme aj to, že k nepriazni osudu treba zaradiť aj vážne chronické ochorenie jeho celoživotnej lásky, ktorá sa už, žiaľ, nedožila jeho jubilea. To napokon nemohli nezaznamenať aj účastníci stretnutia s jubilantom dňa 17. októbra t.r. v Košiciach. Jozef Koščo približne v hodinovom príhovore pútavo vyrozprával svoj život plný peripetií, ale aj jedinečných udalostí. K nim napríklad patrilo aj to, ako zvládol lákavé ponuky zostať aj s manželkou vo vyspelom zahraničí, ktoré tento náš patriot zdvorilo neprijal („doma je front“).

Spomínané stretnutie s jubilantom Jozefom Koščom malo aj pracovný charakter: konalo sa tu aj sympóziu na tému *Peripetie novodobého vývoja psychológie na Slovensku* (o ňom niekedy neskôr).

Týmto nazretím do života a doterajšieho diela Doc. PhDr. Jozefa Košča, CSc. pri príležitosti jeho takmer 60-ročného účinkovania v psychológii, chcem v mene komunity psychológov na Slovensku vyjadriť predovšetkým úprimnú úctu a vďaku za plody jeho doterajšej činnosti. Osobitne však poradenskej, ktorá t.č., hoci aj v iných dimenziách, živí značnú časť našich psychológov. Súčasne však želim nám všetkým, aby sa toto jubileum žijúceho klasika slovenskej psychológie stalo príležitosťou na to, aby psychológovia, najmä neskoršie narodení, viac ako doteraz spoznali a uvedomili si korene vlastnej existencie.

Damián Kováč